

Anemomen

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 1 2006

Vad är detta?

Läs mera om senaste bandet i Nationalnyckeln på sidan 8.

(Det är en penselfoting du ser på denna bild)

Innehåll:

Årsmöte..... 2
Årsberättelse 2005 3
Program 2006 6
Nationalnyckeln - mångfotingar.... 8

Studiecirkel i Naturfoto 9
Utflyktstips Östergötland 10
Internettips 12

Du hälsas välkommen till

Årsmöte

i Hallsbergs Naturskyddsförening

måndagen 6 mars kl. 19.00

i Kantakrogen (Hallsbergs hembygdsgård)

Program:

Sedvanliga årsmötesförhandlingar

Stig Enetjärn

visar bilder och berättar om natur och fåglar.

Kaffe serveras

VARMT VÄLKOMNA!

Tag gärna med intresserade vänner.

STYRELSEN

HALLSBERGS NATURSKYDDSFÖRENING VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2005

Styrelsen framlägger härmed verksamhetsberättelsen för år 2005.

Styrelsen har haft följande sammansättning:

Ordförande Vakant

Vice ordf. Sture Hermansson

Sekreterare Arne Holmer

Kassör Ingemar Hallberg

Övriga ledamöter:

Tage Aronsson

Annika Ahlin

Inger Eriksson

Clas Göran Larsson

Anders Hultkvist

Styrelsesuppleanter:

Margareta Bergström

Lars Holmgren

Leif Karlsson

Styrelsemöten:

Styrelsen har under året haft 10 sammanträden.

Möten, konferenser och kurser:

Tage Aronsson har under året varit kretsens representant i Länsförbundet med Arne Holmer som suppleant. Tage har även varit vår kontaktperson vid möten under året mellan Naturskyddsföreningen i länet och landshövdingen och Arne har varit ersättare.

Länsförbundets februarikonferens i Sommarro i Örebro bevistades av Sture Hermansson, Tage Aronsson och Arne

Holmer. Under dagen gavs information om anrikning av gifter i naturen och kampen för att få bort dem. Bl.a. fick vi höra lite om hur EU arbetar fram nya bestämmelser, ett arbete som SNF hoppas ska ge ny kraft till kemikaliebegrensningar. Vi fick också information om forskning på sälar och ansamling av olika gifter i dem. Vi fick också en intressant föredragning om kläckning, uppfödning och utplantering av pilgrimsfalkar.

Hallsbergskretsen ansvarade för länsstämman den 16 april. Den ägde rum i församlingshemmet i Viby. Kretsen fungerade också som valberedning. Det välbesökta arrangemanget fungerade väl och gynnades av ett vackert solskensväder. Inte heller i år lyckades stämman välja en ordförande. Åke Lindström, som ansvarat för floraövervakningen i länet och nu gått i pension, hedrades för ett mångårigt gott arbete. Efter förhandlingarna fick vi information och inspiration av Svante Axelsson från riksföreningen. Dagen avslutades med en vandring genom de vackra ekhagarna vid Geråsen. Från vår krets deltog under dagen: Sture Hermansson, Inger Eriksson, Margareta Bergström, Clas-Göran Larsson, Tage Aronsson och Arne Holmer.

Länsförbundet ordnade en kurs om gräs under sommaren. I den deltog Lars Holmgren. En annan av kurserna på

länsplanet handlade om fladdermöss. Experter från Riksmuseet lärde oss om dessa nattens varelser en augustikväll i Gällersta forngård, och längs Täljeån spanades med ljuddetektorer och strålkastare. Arne deltog i arrangemanget.

Fritid T-län invigde utvidgningen av naturreservatet Dovrasjödalen den 20/4 och föreningen representerades då av Tage Aronsson. Den nya raststugan och parkering firades söndagen den 24 april genom att föreningen guidade en vandring för allmänheten genom dalen. Inte mindre än 37 personer deltog.

Ingemar Hallberg och Arne Holmer deltog i ett möte om Skifferbrytning på Närkeslätten i Tingsgården i Sköllersta den 31 maj. Ingemar deltog sedan i flera ”antiskifferbrytningsmöten”.

Skrivelser och kontakter med myndigheter:

Vi har under året haft kontakt med kommunen i några stadsplaneärenden. Ekologen Rolf Wedding var under en tid projektanställd vid kommunkontoret. Vi hade överläggningar med honom och han visade under ett styrelsemöte med kartor hur han arbetar med planering för eventuella tätortsnära naturreservat i kommunen. Närmast i planeringen ligger kanske Ersholmen och gamla folkparksområdet i Hallsberg, men i tankarna finns även Breslättsängen i Östansjö och Folkasboområdet i Pålsboda. Kommunen har enligt Ylva Gjetrang på länsstyrelsen fått del av 3,7 miljoner för sådan planering.

Broby äng:

Vinterstormarna hade vräkt ned träd och grenar över stigen. Den 5 maj sam-

lades ett gäng och röjde med motorsåg och andra redskap väg genom reservatet. En slätterdag med lie genomfördes som vanligt på sensommaren.

Anemonen

Vår föreningstidning har som vanligt utkommit med två nummer med Sture Hermansson som redaktör.

Studiecirkel: Studiecirkeln om ”Stora träd” som startade i höstas fullföljdes under våren i samarbete med Studieförbundet. Intresset var stort med 15 deltagare. Vid den första träffen, 10 april, koncentrerades studierna till Skogaholm. Vi strövade i den gamla herrgårdsparken och besökte det imponerande höga Skepphultabeståndet. Den andra träffen den 15 maj ägnades åt jätteekar utanför Hallsberg och i Vibytrakten.

Klubbstugan i Herrfallsäng

Fyra styrelsemöten och en uggleafton har varit förlagda till klubbstugan.

På väggen i kammaren har satts upp en informationstavla om de sista invånarna i stugan under 1930-talet, - Albert och Klara Nordqvist.

Föreningsmöten och exkursioner

Måndag 14 mars ÅRSMÖTE på Kantakrogen, Hallsbergs hembygdsgård. Förutom sedvanliga förhandlingar hade vi besök av Jan Malmgren från Örebro universitet. Han är specialist på groddjur och kräldjur och berättade mycket intresseväckande till bilder om de arter vi kan möta i den svenska naturen.

L. 12 mars Ugglecafé. Vi bjöd på kaffe och Margaretas bullar och pepparkakor

och lyssnade till inspelad ugglesång i klubbstugan. Därefter lämnade vi värmen inomhus och fortsatte att lyssna efter ugglor i skogarna omkring Pålsboda. 8 deltagare. Berguven som ropade vid Kvarntorp tre dygn tidigare var tyst, trots att vi försökte locka igång den med en bandspelaruv. Två kattugglor hördes dock i södra delen av Pålsboda. S. 10 april Studiecirkeln ”Stora träd”. Skogaholmstrakten.

L. 16 april Länsstämman i Viby församlingsshem.

M. 9 maj Utflykt med korvgrillning i Herrfallsång för Ungbo (flyktungdomarna i Hallsberg).

S. 15 maj Studiecirkeln ”Stora träd”. Hallsberg-Vibyområdet.

S. 29 maj Vandring på Bergslagsleden, etapp 1: Gråmon-Tivedstorp, c 14 km. Ledare var Inger Eriksson.

L. 6 aug. Ängens dag. Ett 11 personer starkt gäng från Naturskyddsföreningarna i Hallsberg och Kumla bearbetade ängen med liar, räfsor och en slätterbalk. Vi kämpade hela förmiddagen med regnkläder på. När vi var klara vid 13-tiden kom solen och värmen. Vi kunde dock glädja oss åt ett bra resultat genom ett gott och trivsamt samarbete mellan de två föreningarna.

L. 10 sept. Svampexkursion på Skåle klint invid Sandviksbaden. Trots en tid med torrt väder fann vi en hel del svampar att sätta namn på och resonera kring. Nere vid Tisarstranden gjordes en utställning och efter att ha avnjutit matsäcken, gick vi igenom dagens ”fångst” och lyssnade till hemska historier om svampförgiftningar. Elva personer deltog.

M. 3 okt. Studiebesök på värmeverket i Pålsboda. Gösta Hedlund och Bengt

Andersson visade oss runt i den intressanta och miljövänliga anläggningen. Ungefär ett dussin vetgiriga från Kumla och Hallsbergs naturskyddsföreningar hade slutit upp.

Vecka 40 Miljövänliga veckan. På Hallsbergsmarken den 7/10 hade vi ett stånd med information om att handla miljövänligt. Årets tema var ekologiska bananer. Vi bjöd på ekologiska bananchips. I år hade vi nöjet att använda ett för ändamålet nyinköpt marknadsstånd, lätt och bekvämt att sätta upp och ta ned.

M. 14 nov. Medlemmarnas bilder. En bildafton på Kullängen i Hallsberg. Sture, Lars och Arne visade bilder av stora träd, blommor och fjärilar och i en kort film gavs glimtar från verksamheten i Hallsbergs Naturskyddsförening.

Medlemsantalet

Senaste rapporten från rikskansliet angav 278 medlemmar, därav 105 familjemedlemmar.

Ekonomi

Beträffande ekonomin hänvisas till en särskild berättelse.

Slutord

Vi tackar medlemmarna för visat förtroende under året och önskar föreningen fortsatt framgång.

-
- Måndag
6 mars
kl. 19.00
- Årsmöte** i Kantakrogen, Hallsbergs hembygdsgård.
Stig Enetjärn visar bilder och berättar om fåglar, ringmärkning mm.
-
- Lördag
18 mars
kl. 18.30
- Ugglekväll.** Vi börjar med kaffe och inspelade ugglelåten i stugan i Herrfallsäng. Vi hoppas kunna avsluta kvällen med en lägereld, så tag med varm korv mm för grillning. Extra varm klädsel rekommenderas.
-
- 31 mars -
2 april
- Trädgårdsmässan i Örebro
Naturskyddsföreningen i Örebro län medverkar med en monter och Isak Isaksson, SNF Riks, talar om: Hur får vi mer natur där vi bor? - med flera igelkottar, humlor, fjärilar o s v i trädgården.
-
- Lördag
22 april
- Länsstämma** i Hällefors
-
- Måndag
24 april
- Besök hos biodlare Erik Österlund** som visar biodling och berättar om biavel och binas betydelse i naturen.
Samling vid Samsala smedja kl kl. 18.30
-
- Tisdag
2 maj
kl. 18.30
- Besök hos fågel-målaren –doktor m.m. Staffan Ullström** i Gällersta.
Samling Konsum Hallsberg eller OKQ8 i Pålsboda kl 18.00.
-
- Söndag
14 maj
kl. 8.00
- Vandring på Munkastigen.** Bosjön–Olshammar.
Samling Konsum Hallsberg. Ledare Inger Eriksson tel. 0582-13075
-
- Söndag
18 juni
kl. 10.00
- De vilda blommornas** dag.
Tillsammans med Botaniska sällskapet i Örebro län
Herrfallsäng
-

Våra arrangemang
sker i samarbete med
Studieförbundet

Våra vänner i Kumla har också ett
intressant program.
www.kumla.snf.se/

GRAM 06

Tisdag Besök på en orkidérik lokal vid Rostorp. Tillsammans med Örebro läns
4 juli botaniska sällskap.
kl. 18.30 Samling vid OKQ8-macken i Pålsboda

Söndag En heldag om gräs under ledning av Michael Andersson. Samling för
9 Juli samåkning vid Statoil Västhaga kl. 09.15. Medtag matsäck. Samarran-
gemang med Örebro läns botaniska sällskap.

Lördag **Ängens dag.**
5 augusti Slätter i Broby äng.
kl. 9.30

Onsdag **Nattfjärilskväll** i Ekenäs. Kumlakretsens stuga.
9 augusti Upplysningar Britt Eklöf tel. 0582-430 80

Söndag **Studiecirkel i naturfoto.**
20 augusti Första träffen. Samling i Herrfallsäng
kl. 9.00

Söndag **Studiecirkel i naturfoto**
10 sep Andra träffen. Vi kommer överens på första träffen var vi ska träffas
denna gång

v40 **Miljövänliga veckan**

Fredag Besök vårt stand på **Hallsbergsmarknaden**
6 oktober

Måndag **Medlemmarnas bilder**
6 november kl. 19.00 i Kantakrogen.

Frågor? Ring Sture Hermansson 0582-135 87 eller Arne Holmer 0582-407 58

Glöm inte att ta med matsäck när vi åker ut i skogen.
Stövlar eller kängor är bra att ha där ute. Ta gärna med vänner och bekanta.
Alla är välkomna!

Nationalnyckeln

Sture Hermansson

Det första bandet av Nationalnyckeln behandlade dagfjärilar, och det var ju lite publiktillvänt att börja med en så populär och trevlig djurgrupp. Nu går de vidare med ett band på 348 sidor om mångfotingar (tusenfotingar och närstående).

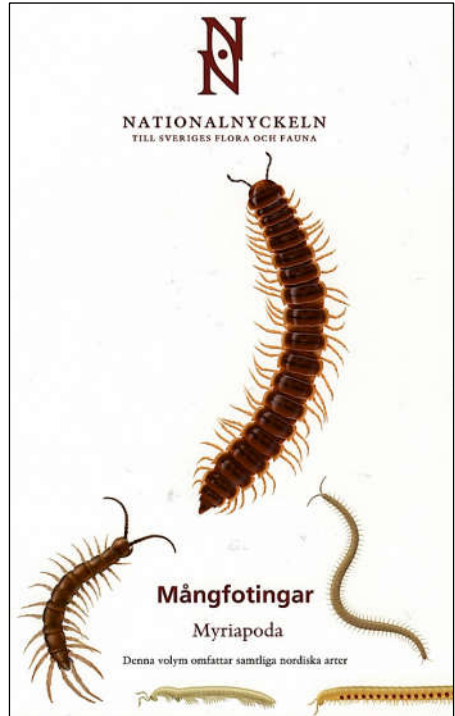
Inte med den bästa vilja i världen kan man påstå att tusenfotingar är populära och omtyckta bland den breda publiken, men här finns chansen att upptäcka en intressant del av naturen som man inte ser särskilt mycket av vid en ordinär naturpromenad. De flesta mångfotingarna är nattaktiva och lever i jord eller förna, men en del lever även under lös bark, i murken ved eller i kompost.

Dubbelfotingarna, med två benpar på varje kroppsavdelning, lever i allmänhet av multnande organiskt material. De är ganska långsamma, men visst är det fascinerande att se en dubbelfoting rinna iväg över marken alltmedan man undrar hur den kan hålla ordning på alla sina ben.

Enkelfotingarna är däremot snabba rovdjur som lever av djur som de fångar med hjälp främre benparet som är omvandlat till kraftiga klor med inbyggda giftgaddar.

Fåfotingar är små djur (en halv till en millimeter långa) med 9 till 11 benpar. De lever i lucker jord där de suger näring ur svamphyfer och växtrötter.

Dvärgfotingarna är några mm långa och har 12 benpar. De lever också i lös jord eller förna, men verkar vara allätare.

Omslaget på boken med bilder på orangerifoting, tjockbent jordkrypares, klippjordkrypares, blek spinddubbelfoting och fläckpärlfoting. Bara namnen på arterna är som musik

Klotfotingen rullar ihop sig vid fara. Förekommer i sydvästra Sverige. Hallsberg ligger i utkanten av utbredningsområdet

Skaftfåfotingen kan bli upp till 1 mm lång och är en av de få fåfotingarna som är funna i Närke.

Studiecirkel i naturfoto

Sture Hermansson

Har du märkt vilka möjligheter man får redan med en enkel digitalkamera? Nog kan man fotografera med en hederlig kamera med film i också, men ska du ta bilder på närmare håll behöver du i så fall en dyrare kamera med utbytbara objektiv och närbildstillbehör...

Med en digitalkamera kan man oftast ta bilder på mycket nära håll utan några tillbehör, och genom att bilden på den lilla bildskärmen bak på kameran är fångad genom objektivet ser man både vad man får med på bilden och om det verkligen blir skarpt. Svårigheten är ofta att få kameran att fatta att det är den där blomman på nära håll som man vill ha skarp och inte skogen i bakgrunden, men om man ser till att motivet tar upp tillräcklig stor del av bilden brukar det gå att få bilden skarp där man vill.

Jag har under ett par år använt en digitalkamera som ger möjlighet att skruva på närbildslinser framför objektivet. Det ger ännu bättre närbildsmöjligheter och man kan befinna sig på lite längre avstånd till motivet, vilket är särskilt viktigt när det gäller små djur som fjärilar m.fl.

Hur mycket man vill satsa på fotograferandet är en personlig smaksak, men min uppfattning är att det ger en ny dimension åt naturupplevelsen och dessutom kan man utnyttja både sin jägar- och samlarinstinkt när man ger sig ut och försöker leta på den där fjärilen som man ännu inte har lyckats fånga på bild.

En annan sida av amatörfotograferandet är att det ger god anledning att

ge sig ut tillsammans och hjälpa varandra med tips och råd. Därför planerar vi en studiecirkel i naturfoto att starta den 20 augusti. Visserligen sent på sommaren, men du behöver inte vänta till dess för att fotografera, och det finns mycket kvar att se innan snön gör naturen svartvit, och då finns det nya motiv och sedan blir det vår igen och...

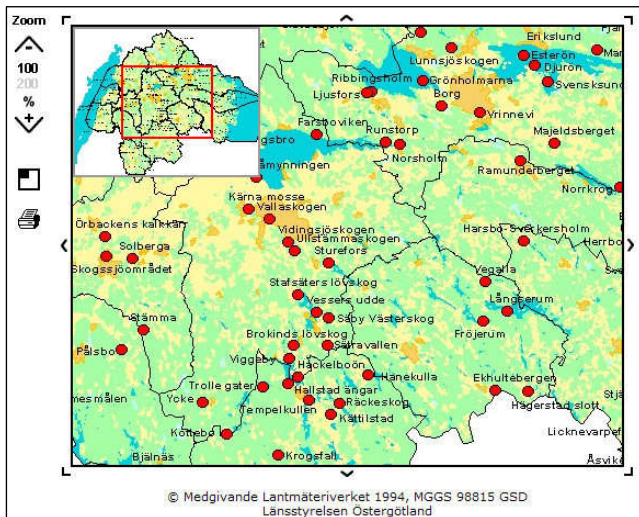
Jag ställer upp som ledare för naturfotocirkeln, men tanken är att arbetsättet är att vi går ut tillsammans och fotograferar och diskuterar hur vi får en intressant och/eller vacker bild i naturen. Det enda säkra tips jag har så här i förväg är: Stativ. Det beror på att jag själv är mest intresserad av små och stillasittande motiv som blomor och lavar och annat. Ju mindre motiv desto större stativ är ofta tumregeln här. För fågelfotografen är det ofta annorlunda när motivet flyger omkring och inte sitter stilla så länge att man hinner rikta in en kamera på stativ.

En annan intressant sida med den nya digitaltekniken är möjligheten att visa upp sina bilder på Internet. Jag har skaffat mig ett konto på en amerikansk webbplats som heter Pbase. Där får man ett utrymme på 300 MB för 23\$ per år. Man behöver inte kunna göra internet-sidor heller. Det finns ett antal färdiga mallar att använda sig av. Det enda kravet är att man förstår den engelska texten i instruktionerna. Min adress är www.pbase.com/stureh. Än så länge finns några fjärilsbilder där, men jag ska lägga in mer när jag får tid

Besöka Östergötland?

Länsstyrelsen i Örebro hade tidigare en utmärkt presentation med kartor, bilder och beskrivningar till naturreservaten i Örebro län. Den har försvunnit med motiveringen att den är under rekonstruktion, och så har den varit under det senaste halvåret åtminstone. Pinsamt!

Länsstyrelsen i Östergötland däremot har på sin hemsida en sådan presentation som man vill se. Klicka på det reservat du är intresserad av så får du beskrivning av reservatet.

ETT UTFLYKTSTIPS TILL ÖSTERGÖTLAND

Lars Holmgren

Jag hade på en turistbyrå kommit över en färggrann stencil där det presenterades ett stort antal naturguidningar i östgötanaturen. Till min glädje fann jag att det fanns en guidning i Kärna mosse, vid Malmslätt strax utanför Linköping. Inför sommaren som kommer kan ni gå in på www.e.lst.se. På listan "välj verksamhet" tar man naturvård. Där finner ni Östergötlands guidningar, en avgift på 50 kr tas ut för guidningen.

Vi begav oss iväg på eftermiddagen och infann oss vid den

överenskomna samlingsplatsen scoutgården strax öster om Kärna kyrka. Det var ett tjugotal intresserade som anslutit till denna säsongens sista guidning i reservatet. Vi fick inledningsvis en genomgång av områdets geologi i ett iordningställt utställningsrum i scoutgården, efter detta begav vi oss ut i reservatet. Vi började vår vandring i ett urskogsliknande område, där Gudruns härjningar hade satt tydliga spår. Den första orkiden vi fick se var nästroten. Vi fortsatte till en skogsglänta där man hade skyd-

Nästrot

dat reservatets enda guckusko genom att bygga en stor bur runt plantan. Detta hade gjorts för att ge ett avstånd så att rot-systemet inte skulle skadas. Då det var ordentligt upptrampat runt buren var det säkert en riktig åtgärd, men en guckusko i bur hade jag inte sett tidigare.

Gruppen vandrade vidare in i en mer lövskogdominerad del av reservatet där vi kunde se trolldruva samt orkidearterna skogsnycklar och tvåblad. Vi passerade en av många källor som finns i området och närmade oss det öppna kalkkärret. Vi stötte genast på en mängd orkideer: vaxnycklar, blodnycklar, sumpnycklar, flugblomster och kärrknipprot i knopp. Här ute hade man gärna stannat en ordentlig stund men möjligheten finns ju att återkomma nästa sommar för att fotografera.

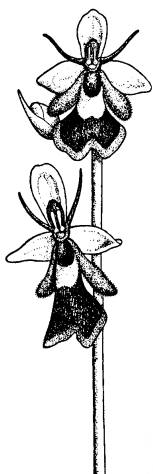
När guiden visade på svarthö och berättade att dess normala utbredningsområde är fjälltrakterna och att den på våra breddgrader kan ses som ett levande fornminne från avlägsen tid. Då upptäckte jag något vid mina fötter när jag

försiktigt flyttade mig så jag inte skulle trampa ned någon orkide. Hur många vändor har jag inte gjort vid Herrfallsäng och letat efter den. Då har den ständigt gäckat mig. Nu hade jag inte alls haft en tanke på att få se den men här var den. Är inte det här en majviva, frågade jag försiktigt guiden. Jovisst hade jag rätt, det var en majviva och när vi fortsatte fram över kärret kunde jag se många fler.

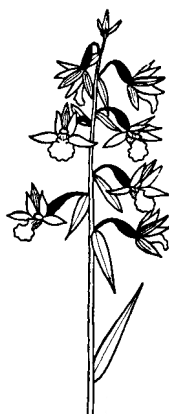
Nu återstod endast att vandra ett kort stycke åter till utgångspunkten. Det var en nöjd och lite myggbiten skara som efter några timmar återvände. Vi hade fått se en mängd blommor och fått oss lite kulturhistoria till livs.

Om du i sommar känner för att åka iväg på en tur till ett naturreservat utanför länets gränser kan jag rekommendera att gå in på hemsidan som jag angett.

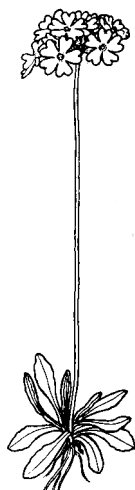
I Malmslätt finns ett alldeles fantastiskt flygmuseum som den här trippen kan kombineras med för den tekniskt intresserade men det är en helt annan historia.

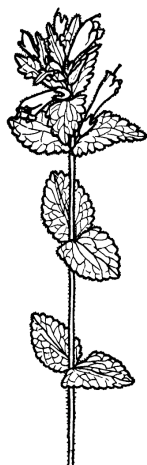
Flugblomster

Kärrknipprot

Majviva

Svarthö

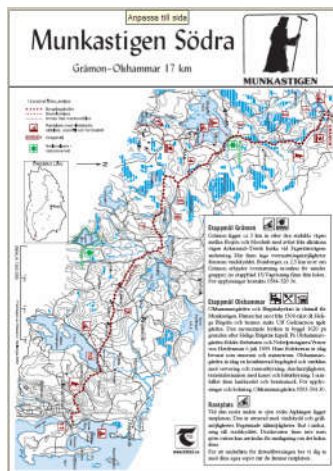
Internet-tips

Fritid T-län har en väl utarbetad Internetsida.

www.fritid.t.se

Där kan du bland annat hämta *kartor* för olika vandringleder i länet, och varför inte börja med Munkastigen Södra, som ger en karta med beskrivningar av olika sevärdheter till vandringen 14 maj mellan Bosjön och Olshammar.

Där finns också ett program med *aktiviteter* från olika natur- och friluftsföreningar i länet.

Några fjärilslänkar

Nu när alla har skaffat nationalnyckeln, bandet om fjärilar, och vi väntar på våren kan man studera några intressanta Internetplatser om fjärilar

Bertil Gullander gjorde på sin tid flera böcker om fjärilar. Den sista, med mätarfjärilar, kom aldrig ut som bok, men finns nu på SNF:s webb-plats:

www.fjarilar.se eller www.snf.se/verksamhet/djur-natur/matare/index.htm

Dagfjärilar i Östergötland. <http://www.calluna.se/dagfjrl/index.html>

Naturhistoriska riksmuseet har en utförlig sida om svenska fjärilar:

www2.nrm.se/en/svenska_fjarilar/svenska_fjarilar.html

Moths and Butterflies of Europe and North Africa

www.leps.it är en fantastisk italiensk webbplats med bilder på ”alla” fjärilar. Skapad av Paolo Mazzei, Ilaria Pimpinelli och Diego Reggianti

Hallsbergs Naturskyddsförening

Kontaktpersoner:

Sture Hermansson 0582-135 87

Arne Holmer 0582-407 58

